

Gənc Tamaşaçılar Teatrı – 95

Mövzu və janr əlvanlığı

(1991 – 2023)

2-ci məqalə

(əvvəli XQ-nin
2 sentyabr nömrəsində)

Azərbaycan Respublikası ikinci dəfə müstəqilliyinə 1991-ci ilin sonlarında qovuşsa da, teatrın yaradıcılıq konsepsiyasında, repertuar yeniləşməsində, poetikasının yeni estetikada formalaşmasına 1992-ci ildən başlandı. Vətənpərvərlik ruhu, mənəvi-əxlaqi dəyərlərin ülvyyəyindən, insanlarda yeni optimal şüurun formalaşmasından, eləcə də sosial-ictimai tərəqqiyə mane olan, vacib məişət problemlərinə insan mənəviyyəti prizmasından yanaşan pyeslərin tamaşaya qoyulmasına maraq gücləndi. İnsan psixologiyasının mürəkkəbliyi, emosional lirizm, poetik drammatizm tamaşaların ruhunda daha fəal estetik təcəssüm tapırdı.

Mövzu genişliyi teatrda janr əlvanlığına meydan açdı və rejissorlar cəsarətli addımlar atdılar. Teatr bir az qəmli komediya, romantik komediya, gop-komediya, qaravəlli, məzəli oyun, uydurulmuş məzəli hadisə, eksentrik komediya, qəhrəmanlıq komediyası, qanlı faciə, publisistik faciə, mistik faciə, sənədli fəci dram, lirik-faciəvi məhəbbət hekayəti, kövrək etiraf, nağıl-müzikli, alleqorik nağıl, poetik-publisistik dram, bir həyatın xronikası, publisistik qrotesk, ibrətamiz tövsiyə, ibrətamiz rəvayət, sənədli elegiya, macərə-hekayət, məhəbbət balladası, monotamaşa, tragifars, dramatik məhəbbət dastanı, psixoloji həqiqətli dramı, əyləncəli macərə, treller, tək ifa üçün lirik dram janrlarında tamaşalar oynayıb

Müstəqillik illərində Gənc Tamaşaçılar Teatrı ilə yeni dramaturqlar, rəssamlar, bəstəkarlar yaradıcılıq əlaqələri qurublar. Elçinin, Əli Əmirinin, Əhməd Orucoğlunun, Kamal Abdullanın, Hidayətin, Marat Haqverdiyevin, Tamara Vəliyevanın, Hüseybala Mirələmovun, Aqşin Babayevin, Firuz Mustafanın, Dilsuz Mustafayevin, Rövşən Ağayevin, Aygün Həsənzadənin, Əjdər Olun, Rəvan Tohidoglundun, Sevinc Elseverin, Pərvin Nürəliyevanın, Ülvyyə Heydərovanın pyesləri müxtəlif rejissor estetikasında tamaşaya qoyulub. Bu tamaşalar teatra çağdaş zamanla səsleşən fəlsəfi ideyalar, psixoloji fikirlər əşilayıb. Eyni zamanda, tamaşaçıların maraqlı rejissor işləri, cazibəli aktyor ifaları ilə tanış olublar.

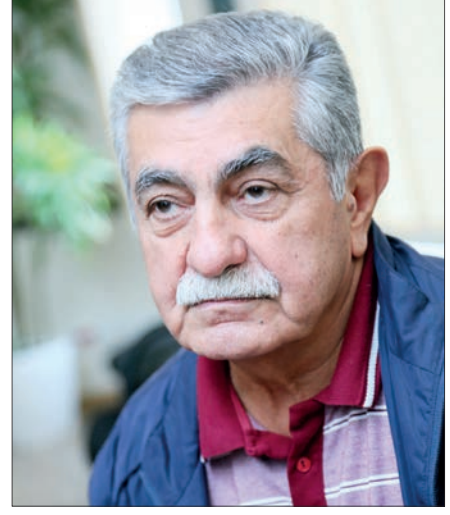
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 19 mart 2009-cu ildə verdiyi 41 sayılı qərarla göstərilirdi ki, Dövlət Gənclər Teatrı Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrına birləşdirilsin. Bu qərarın icrası ilə bağlı Mədəniyyət və Turizm naziri Əbülfəs Qarayevin 9 aprel 2009-cu ildə 130 sayılı əmri verildi. Teatr bütün yaradıcı kollektivi ilə GTT-yə keçdi. Xalq artisti Cənnət Səlimova kollektivə baş rejissor təyin edildi. Cənnət xanımın yaratdığı və rəhbəri olduğu Bakı Kamera Teatrı ləğv edildi və onun aktyorları da GTT-nin truppasına qəbul olundular. Truppaya yeni daxil olan aktyorlar arasında xeyli səriştəli və təcrübəli, həmçinin istedadlı gənc aktyorlar vardı.

1992 – 2023-cü illərdə rejissorlardan Aqakişi Kazımovun “Kiçik təpə” (Nəbi Xəzri), “Ağ div, qara div” (Əli Səmədli), Bəhram Osmanovun “Cəza” (Əli Əmirli), “Hacı Qara” (Mirzə Fətəli Axundzadə), “Yaddaş ağrısı” (Hüseynbala Mirələmov), “Mehmanxana sahibəsi” (Karlo Qoldoni), Vaqif İbrahimoglundun “Unutmağa kim sə yox” (Kamal Abdulla), Vaqif Əsədovun “Ana laylası” (İsgəndər Coşqun), “Oliver Tvistin macərələri” (Çarlz Dikkens), Möhsün Mürsəlovun “Danışan gəlincik” (Abdulla Şaiq), Rafiq Əliyevin “Nəsrəddin” (Yusif Əzimzadə), Loğman Kərimovun “Qaraca qız” (Abdulla Şaiq), “Mənim ağ göyərçinim” (Tamara Vəliyeva), “Ölüm hökmü” (Elçin), Nicat Kazımovun “Ana qız” (Rəsul Rzə), “Pəri cadu” (Əbdürrəhman bəy Haqverdiyev), Fikrət Sultanovun “Yağış, yağmur və daldan atılan daş” (Nəcəf bəy Vəsirov), Aqaxan Salmanlının “Açarını itirənlər” (Əhməd Orucoğlu), Aqalar İdrisoğlundun “Əcəl atı” (Vaqif Əlixanlı), “Pələng ili” (Firuz Mustafa), Cənnət Səlimovanın “Buzovna kəndinin əhvalatları” (Elçin), “Ədulla qalası” (Dilsuz

Mustafayev), Gülnar Hacıyevanın “Bir gəcənin nağılı” (Rövşən Ağayev), Mehriban Ələkbərzadənin öz əsəri əsasında “Kod adı: “V.X.A.”, Elşad Rəhimzadənin “Qar kraliçası” (Hans Xristian Andersen), Nofəl Əliyevin “Sonluğun sonu” (Rövşən Ağayev), Alya Osmanovanın “Mən öləndə ağılama” (Pərvin Nürəliyeva) pyeslərinə verdikləri quruluşlar müəyyən janr əlvanlığı yaradıb.

Teatrın fəaliyyət məkanları

Kollektiv yeni yarananda onun binası yox idi və 1929 – 1930-cu illərdə əsasən 33 sayılı məktəbdə fəaliyyət göstərib. 1933 – 1935-ci ildə teatr Opera və Ballet Teatrı ilə üzbüüz olan “Kolizey” adlı yararsız binaya köçüb. Sonralar bu bina “Temp” adı ilə kinoteatr kimi fəaliyyət göstərib və qırxıncı illərin ikinci yarısında sökülüb. 1935 – 1936-cı il teatr mövsü-

Paşa Nemətov (1983 – 1988), Loğman Kərimov (2002 – 2009), Cənnət Səlimova (2009 – 2012), Bəhram Osmanov (2012 – 2022), Mehriban Ələkbərzadə (1 mart 2022 – 12 may 2023).

Rəhbərlik

Direktor: Naidə İsmayılzadə (1 iyun 2018-ci ildən).

Direktor müavini: Gülnarə İbrahimova.

Baş rejissor: Əməkdar incəsənət xadimi Mehriban Ələkbərzadə 15 may 2023-cü ildə Akademik Milli Dram Teatrına bədii rəhbər təyin olunduğu üçün hələlik baş rejissor yoxdur.

Quruluşçu rejissorlar: Xalq artistləri Cənnət Səlimova, Əməkdar incəsənət xadimi Aqalar Mehdiyev (İdrisoğlu), Əməkdar artist Nicat Kazımov, Elşad Rəhimzadə. Rejissor: Gülnar Hacıyeva. Rejissor assistentləri: Günay Qasımova, Sona Mustafayeva, Gülnar Əliyeva, Fuad Cavadzadə.

Teatrın baş rəssamı Mustafa Mustafayev; quruluşçu rəssam Telman Şıxıyev; dekorçu-rəssam Elnur Babayev.

Truppa müdiri Ələsgər Muradxanlı; Ədəbi-dram müdiri Əməkdar mədəniyyət işçisi Rafiq Rəhimli; musiqi hissə müdiri Şamxal Novruzlu, pedaqoq-təşkilatçı Yeganə Məhərrəmov; baş inzibatçı Bəhmən Hüseynov; quruluş hissə müdiri Zəminə Elbir; quraşdırma sexinin rəisi Zaur Abbasov.

Hazırda Gənc Tamaşaçılar Teatrının truppasında 85 aktyor var.

Xalq artistləri: Yasin Qarayev, Qurban İsmayilov, Naibə Allahverdiyeva, Nübar Novruzova.

Əməkdar artistlər: Kəmalə Müzəfər (Hüseynova), Vahid Əliyev, Nəsimə Eldarova, Güşvər Şərifova, Şəfəq Əliyeva, Qəmə Məmmədova, Zəfərirə Əbdül-səmədova, Mehriban Abdullayeva, Şövkü Hüseynov, Elnur Bəhramxan (Hüseynov), Elşən Rüstəmov, Elnur Kərimov, İlah Əsədov, Rasim Cəfərov, Gülnar Nəbiyeva, Leyli Vəliyeva, Nofəl Əliyev.

Aktyorlar: Manaf Dadaşov, Elşən Hacıbabayev, Ədalət Əbdül-səməd, Xalid Əliməmmədova, İlqarə Tosova, Natiq Fərzəliyev, Xalidə Şərifova, Simuzər Atakişiyeva, Yasəmən Malik (Məmmədova), Asya Atakişiyeva, Aygün Fətullayeva, Hüsniyyə Əhmədova, Günel Məmmədova, Ceyhun Məmmədov, Yusif Dadaşov, Nuriyyə Əliyeva, Aydın Dəmirov, Anar Seyfullayev, Anar Səfiyev, Şəbnəm Hüseynova, Kərəm Hadizadə, Rövşən Abbasov, İradə Rəşidova, Vüqar Məmmədəliyev, Dilərə Fərəcullayeva, Mehriban Hüseynova, Elşən Şıxəliyev, Zülfüyyə Alhüseynova, Zümrüd Quliyeva, Ramil Məmmədov, Vahid Orucoğlu, Sevinc Mehriyeva, Eyvaz İbrahimov, Təhmənə Məmmədova, Aybəniz Heydərova, Bəhram Əliheydər (Həsənov), Müşfiq Əliyev, Elgün Yəhyayev, Səbinə Məmmədzadə, Araz Pirimov, Hilal Dəmirov, Rəşad Səfərov, Mirzə Ağa Mirzəyev, Xəyalə Qasımova, Gülbəniz Lətifova, Nuranə Hüseynova, Mirsənən Kazımlı, Könül Əbilova, Xalid Bəkirov, Venera Abbasova, Eldar İmanov, Nurlan Süleymanlı, Ümman Budaqov, Ramiq Nəsirov, Tahir İsmayilov, İmran Qurbanov, İlahə Əmirxanova, Hökümə Rəhimzadə, Fəridə Qurbanova, İmdad Tofiqoğlu (Səfiyev), Mətləb Abuşov.

Gənc Tamaşaçılar Teatrı özünün 95 illik yubileyinə hazırlaşır. Teatrın çağdaş repertuarında, kiçik səhnə də daxil olmaqla, 50-dən çox tamaşa var. Onlardan 21-i məktəblilər üçündür. Böyükler üçün əsas tamaşalar: “Leyli və Məcnun” (Məhəmməd Füzuli), “Lənkeran xanının vəzirli”, “Müsyö Jordan və dərviş Məstəli şah”, “Xirs quldurbasan” (Mirzə Fətəli Axundzadə), “Dəli yığıncağı” (Cəlil Məmmədquluzadə), “Pəri cadu”, (Əbdürrəhman bəy Haqverdiyev), “Şeyx Sənan” (Hüseyn Cavid), “Oqtay Eloğlu” (Cəfər Cabbarlı), “Sarıköynəklə Valehin nağılı” (İlyas Əfəndiyev), “Şəhərin qış gecələri” (Anar), “Hasarın o üzü” (Əli Əmirli), “Mənim ağ göyərçinim” (Tamara Vəliyeva), “Kod adı: “V.X.A.” (Mehriban Ələkbərzadə), “Romeo və Culyetta”, “III Riçard” (Vilyam Şekspir), “Mehmanxana sahibəsi” (Karlo Qoldoni), “Mən gəldim, qızlar” (Las Nuren), “Qağayı” (Anton Çexov), “Don Kixot” (Migel de Servantes), “Dəlaxanada qətil” (Fridrix Dürrenmatt), “Tanrıya on dörd məktub” (Erik Emmanuel Şmitt).

İlah RƏHİMLİ,
professor

Salnamə faktları

Gənc Tamaşaçılar Teatrının direktorları: Vasili Şneybax (1928 – 1935), Məmməd Səlim Tahirli (1936 – 1939), Məhərrəm Haşimov (1939 – 1940), Məmmədsadiq Allahverdiyev (1941 – 1949), Atamoğlan Rzayev (1949 – 1954), Əli İsmayilov (1954 – 1964), Bala Qasımov (1964 – 1973), Eldar İlyasov (1973 – 1975), Məmməd Mərdanov (1976 – 1986), Aydın Teymurbəyov (1987 – 1988), Kamal Əzizov (1988 – 2006), Mübariz Həmidov (2006 – 2018), Naidə İsmayılzadə (1 iyun 2018-ci ildən).

Gənc Tamaşaçılar Teatrı Azərbaycan bölməsinin baş rejissorları: Pavel Velski (1928 – 1932), Soltan Dadaşov (1932 – 1937), Məhərrəm Haşimov (1937 – 1946), Kazım Ziya (1946 – 1947), Həsən Əliyev (1947 – 1951), Tofiq Kazımov (1951 – 1952), Kərim Həsənov (1949 – 1952, 1953 – 1954), Aqəli Dadaşov (1952 – 1953), Zəfər Neymətov (1954 – 1969), Hüseyn Sultanov (1969 – 1972), Ulduz Əliyeva-Rəfil (1973 – 1975), Aqakişi Kazımov (1976 – 1983, 1988 – 2002), Azər